

Oponentní posudek bakalářské práce

Autor/ka BP: Lucie GABAROVÁ
Název práce: Vybrané prostředky manipulace uvnitř sekt
Oponent/ka: doc. PhDr. David Václavík, Ph.D.

Hodnotící kritéria	Splňuje bez výhrad	Splňuje s drobnými výhradami	Splňuje s výhradami	Nesplňuje
A. Obsahová				
V práci jsou vymezeny základní a dílčí cíle, které jsou v koncepci práce patřičně rozpracovány. Cíle jsou adekvátně naplňovány.	☒	☐	☐	☐
Práce splňuje cíle zadání.	☒	☐	☐	☐
Studující využívá a kriticky vybírá primární a/nebo sekundární literaturu.	☐	☐	☒	☐
Práce má vymezen předmět, je využito odpovídajících metodologických postupů.	☐	☐	☒	☐
Výstupy výzkumných částí jsou adekvátně syntetizovány a je o nich diskutováno.	☐	☐	☒	☐
V práci je využita odborná terminologie a jsou vysvětleny hlavní pojmy.	☐	☐	☒	☐
V práci jsou formulovány jasné závěry, které se vztahují ke koncepci práce a ke stanoveným cílům.	☐	☒	☐	☐
B. Formální				
Práce vykazuje standardní poznámkový aparát a jednotný způsob citací v rámci práce, je typograficky jednotná.	☒	☐	☐	☐
Studující dodržuje jazykovou normu, text je stylisticky jednotný.	☒	☐	☐	☐
Text je soudržný, srozumitelný a argumentačně podložený.	☐	☒	☐	☐
C. Přínos práce*				
	☐	☐	☐	☐

Slovní hodnocení práce:

Práce Lucie Gabarové se věnuje tématu, které bylo v českém prostředí hojně diskutováno zejména v 90. letech 20. století a v prvním desetiletí století nového. Šlo zejména o důsledek společenských změn, které kromě jiného přinesly obrovský nárůst náboženské plurality, jehož součástí byla i konfrontace s fenoménem tzv. nových náboženských hnutí. V mediálním a tím i širším "neodborném" kontextu byl tento fenomén často spojován s tzv. sektářstvím a potenciálním nebezpečím manipulativních náboženských skupin. Je nicméně třeba říci, že od té doby se se nejen odborný, ale mediální pohled na tyto skupiny výrazně proměnil a onen černobílý syžet je již jen nástrojem, který najdeme v bulvárním tisku či "ideologických" brožurkách tzv. antikultovních hnutí, jejich motivace je zpravidla ideově-teologická a v nových náboženských hnutích vidí především nevídané konkurenty a heretické vetřelce, kteří mají jiný, rozuměj nepřijatelný a tudíž nebezpečný, teologický výklad "jejich" náboženské tradice.

Jakkoli chápu jistou atraktivitu, kterou dané téma stále má a jakkoli oceňuji autorčinu snahu ho zpracovat co nejpoctivěji, musím zároveň konstatovat, že k předložené podobě práce mám celou řadu výhrad. Předně její autorka až na několik pozitivních výjimek používá nejen zastaralou, ale především z vědeckého hlediska značně problematickou literaturu, jejíž autoři (Hassan, Abgrall, Portefieldová, Enrtov a další) představují známé expomenty tzv. antikultovního hnutí, jehož aktivity a záběry ve vědecké komunitě nebere nikdo příliš vážně, protože je nejen ideově zpravidla zakotveno v některé z "konkurenčních" náboženských skupin, ale především jejich práce mají celou řadu fatálních odborných nedostatků - od metodologických až po obsahové (více k problematice tzv. antikultovních hnutí viz např. D. Lužný: Antikultovní hnutí: otázka nebezpečnosti nových náboženských hnutí a metody akademického studia náboženství, In Religio. Revue pro religionistiku 1/4 1996. s. 17-36). Naopak některé klíčové texty, které se studiu nových náboženských hnutí věnují, a to opravdu z vědeckého hlediska naprosto opomíjí. Jen namátkou - D. Lužný, Nová náboženská hnutí; D. Václavík, Sociologie nových náboženských hnutí; Z. Nešpor - D. Václavík (eds.), Příručka sociologie náboženství. Právě ve výběru literatury a v jejím nekritickém zpracování vidím největší problém posuzované práce. To se týká nejen toho, jak ve svém důsledku autorka pracuje s pojmem sekta (de facto s ním pracuje jen k kontextu polemického diskurzu), který je pro současnou vědu (religionistiku, sociologii náboženství, antropologii) nepřijatelný. Bohužel se v této souvislosti dopouští i dalších zjednodušení, když např. vytrhává z kontextu tvrzení některých autorů (např. Vojtíšek) a nerespektuje, že tito autoři ve svém důsledku používání pojmu sekta odmítají a upozorňují na jeho problematičnost. Tento fakt autorka sice zmiňuje (s. 12), ale spíše jen v obecné rovině a v poněkud zavádějícím kontextu.

Tento handicap se pak bohužel projevuje i v dalších částech práce, zejména pak ve snaze "napasovat" koncept sekty na vybranou náboženskou skupinu, kterou je Náboženská společnost Svědkové Jehovovi (NSSJ). Jakkoli jde o společnost, která stále vyvolává značné kontroverze, a to zdaleka nejen v českém prostředí, mnohé autorčiny interpretace a závěry jsou přinejmenším sporné a dokonce bych řekl, že i nespravedlivé. Nechám nyní stranou některé drobné faktické nepřesnosti (např. údaj o tom, kolik v současné době žije v ČR členů této skupiny viz údaje z posledního cenzu z roku 2011 dostupné na stránkách Českého statistického úřadu) a zaměřím se jen na některé vybrané teoreticko-metodologické problémy. Předně zvolené typologie NNH jsou samy o sobě dosti problematické a nutně tak musí vést k pochybným závěrům, např. že NSSJ je skupinou na pomezí křesťanství. Na základě čeho? Kdo nebo co je oním arbitrem, že dané skupina "vlastně moc křesťanská není". Uvědomila si autorka, že již toto onálepkování je součástí ideového boje, v jehož rámci je již dopředu zřejmé, kdo je dobrý a kdo zlý? Podobně je to i s dalšími tvrzeními. Je opravdu to, že s Bohem jsou spojovány emocionálně pozitivní vlastnosti (např. láska) důkazem rafinované manipulace, stejně jako zdůrazňování hodnot jako přátelství, milost apod. Copak nejsou tyto hodnoty základem všech křesťanských církví, stejně jako naprostá většina z nich Boha přímo identifikuje s láskou. V čem je pak "jehovistická" identifikace horší např. od katolické? Podobně i fundamentalismus, který bezesporu hraje v NSSJ důležitou roli, není rozhodně jen typicky "jehovistickým" rysem, ale najdeme ho i v celé řadě dalších náboženských skupin, a to včetně některých proudů uvnitř Katolické církve. Podobně by šlo zpochybnit většinu "dokladů", že NSSJ ztělesňuje typickou sektu.

Jistým osvěžením celé práce je její "praktická část", v níž se autorka pokusila aplikovat metody kritické diskurzivní analýzy na vybrané texty. V této souvislosti musím ocenit především srozumitelný a přehledný úvod do této metody. Poněkud kritický pak musím být k její samotné aplikaci. Předně bych ocenil přeci jen podrobnější a přesvědčivější zdůvodnění, proč byly k dané analýze vybrány právě ony čtyři texty (autorka sice mluví o brožurách, ale zároveň uvádí, že jeden z textů má více než 300 stran, takže o brožuru asi nepůjde, pokud ovšem pojem brožura nepoužívá autorka pejorativně). Šlo o náhodný výběr? Byly vybrány proto, že

jsou nejčastěji používány? Protože mají na základě nějakých relevantních informací největší dobad? Protože nejlépe vystihují nějaký zkoumaný fenomén? Dále mám výhrady i k některým samotným interpretacím. Některé z nich jsou možná až příliš banální, např. když autorka konstatuje, že text, který je z názvu i při prvním pohledu zjevně "propagadistický", je propagandistický, jiné naopak poněkud spekulativní (viz výše uvedené "diskuse" stran manipulací). Problémem totiž je, že jakékoli diskurzivní analýza vyžaduje velmi zevrubnou znalost kontextu zkoumaného textu, v tomto případě např. teologického, literárního, historického, ale i společenského, která se získává velmi dlouho a náročně. Stručně řečeno; autorka si ukousla příliš velké sousto, i když asi chápu její motivaci i jistou fascinaci tímto přístupem. I přes výše uvedené výtky, jsem přesvědčen, že autorka přistupovala ke své práci poctivě a snažila se jí co nejlépe zpracovat. I proto se domnívám, že práce splňuje požadavky kladené na bakalářskou diplomovou práci a plně doporučuji ji připustit k obhajobě.

Práce splňuje požadavky na udělení akademického titulu Bc.:

ANO

Práci doporučuji k obhajobě:

ANO

Návrh klasifikačního stupně:

velmi dobře minus

Náměty pro obhajobu:

Jak v současné době vědecké disciplíny (religionistika, sociologie nábožentství) nahlíží na používání pojmu sekta?

Z jakých konkrétních důvodů považujete NSSJ za "sektu na pomezí křesťanství"?

Datum: 12.08.2020

Podpis: _____